

AKAZ - Agencija za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine

životna sredina
promocija
standardi za
sistemi
resursi
politika
zdravlje
populacija
kantonalne
poboljšanje
saradnja
vrijednosti
mreža
zavode javnog zdravstva
strategija
odgovornost
zajednica
registri
jačanje

oktobar, 2016. godine

Prim.dr. Zoran Riđanović
Doc.dr. Ahmed Novo

**Sertifikacijski i akreditacijski standardi za
kantonalne zavode javnog zdravstva
u kontekstu novog javnog zdravstva**

Sarajevo, 2016. godine

Sertifikacijski i akreditacijski standardi za kantonalne zavode javnog zdravstva u kontekstu novog javnog zdravstva

- Autori: Prim.dr. Zoran Riđanović
Doc.dr. Ahmed Novo
- Recenzija: Prof.dr. Amela Džubur Alić, Medicinski fakultet Univerziteta u Sarajevu
Prim.dr. Davorin Pehar, Zavod za javno zdravstvo FBiH
- Saradnici: Doc.dr.med.sc. Maida Mulić, Zavod za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona
Dr. Majda Sarihodžić, Zavod za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona
Prim.dr.Muradif Šarić, Zavod za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona
Dr.med.sc. Enida Imamović, Zavod za javno zdravstvo FBiH
Mr.sc.dr.dr.med. Irena Jokić, Zavod za javno zdravstvo FBiH
Dr. Diana Mamić, Zavod za javno zdravstvo HBŽ (K10)
Dr. Fadil Šabović, Institut za zdravlje i sigurnost hrane, Zenica
Danica Jozić, dipl.oecc., Zavod za javno zdravstvo Županije Posavske, Orašje
- Izdaje: AKAZ – Agencija za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu u FBiH
Dr. Mustafe Pintola 1, 71000 Sarajevo, BiH
tel.: 387 33 771-870, fax: 387 33 771-870,
email: akaz@akaz.ba, www.akaz.ba

Copyright © 2016 AKAZ

Ovaj dokument predstavlja vlasništvo AKAZ-a (Agencije za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu u FBiH). Namijenjen je za javnu objavu, njime se može svako koristiti, na njega se pozivati, ali samo u originalnom obliku, bez ikakvih izmjena, uz obavezno navođenje izvora podataka. Korištenje ovog dokumenta protivno gornjim navodima, povreda je autorskih prava AKAZ-a, sukladno Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima BiH. Počinitelj takve aktivnosti podliježe kaznenoj odgovornosti.

PREDGOVOR

Misija novog javnog zdravstva je „zdravi ljudi u zdravoj zajednici“, a vizija je promocija fizičkog i mentalnog zdravlja i prevencija oboljenja, povreda i onesposobljenja. Da bi se to postiglo, neophodan je multidisciplinarni i intersektorski pristup, **partnerstvo u zajednici** i primijenjena istraživanja u oblasti javnog zdravlja. Ono što nam svakako nedostaje jesu **javnozdravstvene politike** („zdravlje u svim politikama“), mobilizacija resursa u zajednici i zdravija životna sredina, jača promocija zdravlja i prevencija s novom filozofijom – „od terapije ka prevenciji, od bolesti ka zdravlju“. Politika zdravijeg življenja polazi od činjenica da se većina faktora koji utječu na zdravlje nalazi izvan zdravstvenog sektora, da su nejednakosti u zdravlju često proističu iz nejednakosti u društvu, i da se zdravije življenje može postići jačanjem individualne i društvene odgovornosti za zdravlje. Ključno je da svi sektori, na čelu sa ministrima, na zdravlje gledaju kao na temeljnu ljudsku vrijednost, da su svjesni utjecaja njihovih politika na zdravlje stanovništva i da na zdravlje gledaju kao na isplativu društvenu investiciju.

Sertifikacijski i akreditacijski standardi u kontekstu novog javnog zdravstva kantonalne zavode za javno zdravstvo sagledavaju kao **prirodne lidere** u razvoju povezanog lokalnog sistema javnog zdravstva, naglašavajući važnost, kako njihovog **intramuralnog**, tako i **ekstramuralnog djelovanja** u podizanju nivoa zdravlja u lokalnoj zajednici. U tom smislu, kantonalni zavodi za javno zdravstvo imaju jedinstvenu odgovornost da **predvode i koordiniraju** sve aktivnosti u implementaciji **esencijalnih usluga javnog zdravstva**, za što im je u prvom redu potrebna zakonska osnova, partnerstvo u zajednici i adekvatno finansiranje usluga javnog zdravstva koje zadovoljavaju kritične potrebe pripadajuće populacije i koje, u krajnjoj liniji, treba da dovedu do unapređenja zdravlja u zajednici.

Ovi standardi su okupljeni oko osovine tzv. *novog javnog zdravstva* koje, pored ostalog, uključuje: jačanje zdravlja; redistribuciju resursa i kontrolu nad individualnim i kolektivnim zdravstvenim sadržajima; smanjenje negativnog uticaja mnogobrojnih determinanti zdravlja u vezi sa socijalnim, političkim i ekonomskim okruženjem; usmjeravanje resursa ka preventabilnim zdravstvenim pitanjima; pridavanje važnosti zdravstvenim potrebama iznad tjelesne dimenzije, uključujući mentalnu i socijalnu dimenziju; primjenu ekološkog pristupa; prepoznavanje razvoja i uključivanja zajednice kao legitimne i učinkovite strategije.

Naša zakonska regulativa daje dobar osnov za novo javno zdravstvo, ali iziskuje i izvjesne izmjene i dopune. U Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, u članu 8. podcrtava se društvena briga za zdravlje stanovništva što se može ostvariti kroz 1. Očuvanje i unapređenje zdravlja, otkrivanje i suzbijanje faktora rizika za nastanak oboljenja, stjecanje znanja i navika o zdravom načinu života, 2) Promociju zdravih stilova života, 3) Sprečavanje, suzbijanje i rano otkrivanje bolesti, 4) Blagovremenu dijagnostiku, liječenje, rehabilitaciju oboljelih i povrijeđenih, 5) Informacije koje su stanovništvu ili pojedincu potrebne za odgovorno postupanje i za ostvarivanje prava na zdravlje. U članu 17. kaže se da se “pod javnim zdravljem podrazumijeva ostvarivanje javnog interesa stvaranjem uvjeta za očuvanje zdravlja stanovništva putem organiziranih sveobuhvatnih aktivnosti društva usmjerenih na očuvanje fizičkog i mentalnog zdravlja, životne okoline, sprečavanja pojave faktora rizika za nastanak bolesti i povreda, koji se ostvaruju primjenom zdravstvenih tehnologija i mjerama namijenjenim za promociju zdravlja, prevenciju bolesti i poboljšanje kvaliteta života“.

Strateški okvir u Federaciji BiH čine: Strateški plan razvoja zdravstva u Federaciji BiH 2008-2018 (Federalno ministarstvo zdravstva 2008), Strategija razvoja primarne zdravstvene zaštite u Federaciji BiH (FMZ 2008), Strategija za prevenciju, tretman i kontrolu malignih neoplazmi u Federaciji BiH 2012-2020 (FMZ 2011), Strategija za unapređenje seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava u Federaciji BiH 2010-2019 (FMZ 2011), Politika za unapređenje ishrane djece u Federaciji BiH (FMZ 2013), Politika i strategija za zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja u Federaciji BiH 2012-2020 (FMZ 2013), i posljednj, ali ne manje važna - Politika kvaliteta i sigurnosti zdravstvene zaštite u Federaciji BiH (FMZ, 2003).

S obzirom na snažan zamah u donošenju novih zakona u zdravstvu, u formulisanje važnih zdravstvenih strategije i politika koje se direktna ili indirektno odnose na novo javno zdravstvo, nadamo se da će Sertifikacijski i akreditacijski standardi za kantonalne zavode javnog zdravstva u kontekstu novog javnog zdravstva, dati snažan zamah u njihovom unapređenju kvaliteta i posljedično kvalitetnijeg zdravlja populacije. AKAZ, juni 2015.

UVOD

Ovaj skup standarda prilagođen je za naše potrebe prema *Local National Public Health Performance Standards*, Atlanta, Georgia, 2005.^{1 2} Prilagođavanje se odnosi na **terminologiju** (na primjer, termin *local* u tekstu je zamijenjen sa *kantonalni*, termin „alijansa“ zamijenjen je terminom „mreža“, termin „problem“ obično se u tekstu zamjenjuje s terminom „pitanje“, pa ćemo ih u tekstu koristiti kao sinonime) te na **konceptualni pristup**, budući da smo iz izvornog, širokog okvira standarda izdvojili veoma određene izjave kao standarde, a indikatore zamijenili s kriterijima koji određuju ispunjenost svakog standarda. Radi korekcija koristili smo i najnoviju verziju američkog instrumenta 2010-2013³, koja se u bitnim crtama ne razlikuje mnogo od prve dvije verzije. Osim toga, sedma esencijalna usluga pod nazivom *Osiguranje pristupa neophodnim zdravstvenim uslugama i pružanja zdravstvene zaštite u slučaju kada je ova otežana*, u našem zdravstvenom sistemu je neprovodiva i stoga u ovim standardima nije prikazana. Također su iz izvornog američkog pristupa uglavnom izostavljene javnozdravstvene usluge koje se odnose na pojedince (zadržan je put pacijenta u okviru integrirane zdravstvene zaštite).

Prvi nivo u hijerarhiji gledajući odozgo (poglavlja) čini devet esencijalnih usluga javnog zdravstva koje daju temelj za bilo koju aktivnost u oblasti javnog zdravlja i osnovu za definisanje sertifikacijskih i akreditacijskih standarda:

1. Praćenje **zdravstvenog stanja** u zajednici i rješavanje javnozdravstvenih problema;
2. Utvrđivanje i istraživanje **zdravstvenih problema** i **zdravstvenih opasnosti** u zajednici;
3. **Obavještanje, edukacija i jačanje uloge korisnika** zdravstvene zaštite u vezi sa zdravstvenim pitanjima;
4. Pokretanje i razvoj **partnerstva** u utvrđivanju i rješavanju zdravstvenih problema u zajednici;
5. Razvoj **politika i planova** kao podrška rješavanju zdravstvenih problema u zajednici;
6. Primjena **zakona i propisa** u zaštiti zdravlja i obezbjeđenju sigurnosti;
7. Osiguranje **kompetentnih ljudskih resursa** za javno zdravlje;
8. Evaluacija **učinkovitosti, dostupnosti i kvaliteta** individualnih i populacionih zdravstvenih usluga;
9. Istraživanja **novih pristupa i inovativnih rješenja** za zdravstvene probleme u zajednici.

Svako poglavlje sastoji se od određenog broja standarda, koji opet imaju određen broj kriterija pomoću kojih se ocjenjuje ispunjenost standarda. Kriteriji su podijeljeni na „A“, čime se označavaju **akreditacijski kriteriji** i „S“, čime se označavaju **sertifikacijski kriteriji** koje je **obavezno potpuno ispuniti** (100%). „S“ kriteriji čine **osnovne standarde javnozdravstvene sigurnosti**. Ukupno ima 101 kriterija, 59 za sertifikaciju (58%) i 42 za akreditaciju (42%). Bodovni sistem za

¹ CDC. National public health performance standards, Atlanta 2004.

² Thielen L. Exploring public health experience with standards and accreditation, October 2004.

³ National Public Health Performance Standarda, ver 3.0, 2010 – 2013.

sertifikaciju je 1-0; 1 = potpuno ispunjen kriterij (P) i 0=neispunjen kriterij (N). Bodovni sistem za akreditaciju je 2-1-0, tj. 2 = potpuno ispunjen kriterij (P); 1=djelomično ispunjen kriterij (D) i 0=neispunjen kriterij (N), dok se sa NP označava "nije primjenljivo."

Kroz početne konsultacije sa predstavnicima javnozdravstvenih ustanova zaključili smo da inovativni pristup ektramuralnog javnog zdravstva nije u dovoljnoj mjeri blizak našim zdravstvenim profesionalcima i da bi u pogledu ispunjavanja standarda moglo biti određenih nerazumijevanja i poteškoća. Zato smo standarde podijelili na obavezne, sertifikacijske, tamo gdje smo smatrali da ovi mogu biti ispunjeni bez većih zapreka i poteškoća, i na dobrovoljne, akreditacijske, za one koji će se eventualno ispuniti ili odmah ili u nekoj bližoj budućnosti. Naravno, nakon široke javne rasprave koja će uslijediti, ovaj nacrt standarda vjerovatno će pretrpjeti određene korekcije jer je naš cilj da standardi budu dostižni, prihvatljivi i primjenljivi za većinu zavoda za javno zdravstvo, te objektivni, realistični i mjerljivi.

Vratimo se na devet poglavlja koja obuhvataju esencijalne usluge javnog zdravstva, odnosno javnozdravstvene funkcije zaštite javnog zdravlja stanovništva. Neko će možda primijetiti da su obaveze vlada i institucija javnog zdravstva susretne i da zavodi za javno zdravstvo dobivaju rješenja za rad prema zakonu i pravilnicima. Ali, kako smo u više navrata ranije isticali, zakoni i pravilnici se u dovoljnoj mjeri ne provode a i ne mogu u svim pojedinostima proceduralno osigurati zaštitu stanovništva na adekvatan način. Dobar primjer za to su **javnozdravstveni registri** koje je zakonodavac predvidio u našem zdravstvenom sistemu, ali se ti propisi u praksi ne primjenjuju u potpunosti (Standard 3). Nadalje, zakoni i propisi ne smiju zakovati moderne trendove u oblasti javnog zdravlja kao što je to sada slučaj. U tom smislu, standardi za *novo javno zdravstvo* predviđaju krucijalnu ulogu kantonalnih zavoda za javno zdravstvo, koji bi po definiciji trebali biti **predvodnici, glavni organizatori i koordinatori** svih napora u oblasti unapređenja javnog zdravlja. Budući da se ta njihova nova uloga dobrim dijelom odnosi i na vladine interdisciplinarnе funkcije odnosno multisektorsku saradnju, ovi standardi mogu biti i podrška vladinim tijelima u cilju unapređenju javnog zdravlja. Jedno su zakoni i propisi koji mnoge ne obavezuju da ih ispoštuju i evaluiraju njihovu primjenu praksi, a sasvim drugo standardi i kriteriji kojima se striktno traži ispunjenje određenih kriterija radi dobivanja licence (sertifikacija) i priznanja za visok nivo kvaliteta (akreditacija). Upravo ovaj momenat napetosti između važećih zakona koji deklarativno daju kantonalnim zavodima za javno zdravstvo određene funkcije ili ih u okviru novog javnog zdravstva uopće ne predviđaju, i imperativa da zavodi zadobiju novu ulogu i značajnije mjesto u zdravstvenom sistemu, može predstavljati mjesto nerazumijavanja i nesporazuma. Ilustrovat ćemo to s nekoliko primjera.

U poglavlju 2. Utvrđivanje zdravstvenih prijetnji i rizika, u standardu 5 koji se odnosi na proaktivni plan za pripremu i odgovaranje na hitne javnozdravstvene događaje, i u kriteriju 5.6 kojim se traži koordinacija kantonalnog zavoda za javno zdravstvo (KZJZ) u testiranju simulirane hitne javnozdravstvene intervencije, navodi se da to nije zakonska obaveza KZJZ, dakle da nije dužan provoditi simulirane vježbe. To bi bilo isto da je zakonodavac „zaboravio“ u propis staviti obavezne vježbe iz protupožarne zaštite. Ovo je na tragu onih koji tvrde da standardi ne smiju ići ispred zakona i propisivati bilošto što zakonodavac nije propisao. Znači li to da čak i kad je nešto dobrobit za opštu populaciju (dobra uvježbanost svih aktera na čelu sa KZJZ kod izbijanja epidemije neke zarazne bolesti, na primjer), Agencija ne smije propisivati obavezu (S)? U ovom svjetlu, dobri standardi i kriteriji mogu samo unaprijediti postojeću zakonsku regulativu (imamo iskustva da se to već dešavalo prethodnih godina, na primjer kad je riječ o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata).

U ovim standardima ima više poglavlja koja „bude“ KZJZ iz određene letargije. To su, na primjer, poglavlje 4. Uspostavljanje i razvoj mreže za javno zdravstvo (standard 10) koji predviđa politiku i procedure za utvrđivanje ključnih aktera za unapređenje javnog zdravlja i kvaliteta života u lokalnoj zajednici (kriteriji 10.1 i 10.2). Te aktere, istina, utvrdili su zakoni i organi uprave, ali je bolje da to urade KZJZ na jedan fleksibilan i inkluzivan način. Ovo vrijedi i za formiranje jedne nove komisije (bez obzira na postojeće političke strukture) koja bi na fleksibilan i inkluzivan način radila po prioritarnim zdravstvenim pitanjima i shodno raspoloživim resursima za javnozdravstvene intervencije (kriterij 11.3).

Mreža obuhvata **strateške partnere** (Standard 11) radi promovisanja **multisektorske saradnje** javnih, privatnih i neprofitnih ustanova i organizacija te pojedinaca sa zajedničkim ciljem: unapređenje zdravlja u lokalnoj zajednici. Razumljivo je da lider mreže treba da bude KZJZ i da koordinira cjelokupni proces. Vitalna uloga ustrojene javnozdravstvene mreže najbolje se ogleda u odgovaranju na opasne i prijeteće javnozdravstvene događaje (Standard 5) i različite **multisektorske aktivnosti** (Standard 14).

Standard 12 uvezuje KZJZ sa vladinim organima radi uspostavljanja i razvoja dinamičnog i fleksibilnog **javnozdravstvenog sistema**. Standard 27 određuje da KZJZ predvodi i koordinira javnozdravstveni sistem radi evaluacije procesa unapređenja javnog zdravlja. U okviru ovog sistema, KZJZ zajedno sa kantonalnim ministarstvom utvrđuje, formuliše i implementira **politiku javnog zdravlja** (Standard 13).

Strateški plan KZJZ služi da procijeni svoje snage, slabosti, mogućnosti i prijetnje, tj. da sagleda trendove u okruženju koji mogu uticati na izmjene plana kako bi bio učinkovit u održavanju i unapređenju zdravlja u zajednici (Standard 15).

Prethodni tekst je samo brzi pregled onoga najvažnijeg što očekuje KZJZ u kontekstu *novog javnog zdravstva*. Nadamo se da smo pažljivo selektirali „S“ i „A“ kriterije i na taj način značajno olakšali proces ispunjavanja standarda i kriterija. Očekujemo vaše komentare, konstruktivne prijedloge i sugestije, kako bi ovi pionirski standardi ispunili svoj cilj i svrhu – unaprijedili rad KZJZ i, posredno, javno zdravlje.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	3
UVOD	5
Poglavlje 1. Praćenje zdravstvenog stanja u zajednici radi utvrđivanja zdravstvenih potreba / problema	10
Poglavlje 2. Utvrđivanje i nadzor zdravstvenih prijetnji i rizika	18
Poglavlje 3. Zdravstvena edukacija	28
Poglavlje 4. Uspostavljanje i razvoj mreže za javno zdravstvo	34
Poglavlje 5. Primjena zakona i propisa u zaštiti zdravlja i obezbjeđenju sigurnosti	46
Poglavlje 6. Pristupačne, prihvatljive i dostupne zdravstvene usluge za populaciju kantona.....	50
Poglavlje 7. Osiguranje kompetentnih ljudskih resursa za javno zdravlje	52
Poglavlje 8. Evaluacija učinkovitosti, dostupnosti i kvaliteta populacionih zdravstvenih usluga	58
Poglavlje 9. Istraživanja novih pristupa i inovativnih rješenja za zdravstvene probleme u zajednici.....	62
REFERENCE / PRAVNI OSNOV	66
DOKUMENTIRANE POLITIKE I PROCEDURE	67
LISTA SKRAĆENICA.....	67

PREGLED SADRŽAJA STANDARDA

Šta se dešava u našem Kantonu?

Znamo li koliko smo zdravi?

Poglavlje 1. Praćenje zdravstvenog stanja u zajednici radi utvrđivanja zdravstvenih problema/potreba (standardi 1-3)

St	S kriteriji	A kriteriji	Σ
1	4	2	6
2	1	1	2
3	3	1	4
Σ	8	4	12

Ovo poglavlje sadrži:

- tačnu i periodičnu procjenu zdravstvenog stanja u zajednici koja se odnosi na:
 - provođenje zdravstveno-statističkih istraživanja u svrhu praćenja, procjene i analize zdravstvenog stanja stanovništva;
 - utvrđivanje zdravstvenih rizika i određivanje potrebnih zdravstvenih usluga;
 - obraćanje pažnje na vitalnu statistiku i zdravstveno stanje grupa koje su pod većim rizikom u odnosu na ukupnu populaciju;
 - utvrđivanje resursa koji podržavaju kantonalni zavod javnog zdravstva u promociji zdravlja i unapređenju kvaliteta života u zajednici;
- korištenje odgovarajućih metoda i tehnologija radi tumačenja i prosljeđivanja podataka različitim akterima u zdravstvu;
- opis saradnje između svih komponenti KZJZ, uključujući i privatni sektor - radi uspostavljanja populacionih zdravstvenih informacijskih sistema;
- KZJZ provodi zdravstveno statistička istraživanja u svrhu praćenja, procjene i analize zdravstvenog stanja stanovništva kao i organizacije i rada zdravstvenih ustanova za područje kantona (Zakon o zdravstvenoj zaštiti Federacije BiH, član 119.).

Poglavlje 1. Praćenje zdravstvenog stanja u zajednici radi utvrđivanja zdravstvenih potreba / problema				
Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
1	Kantonalni zavod za javno zdravstvo (KZJZ) ima, održava i unapređuje zdravstveni profil populacije u zajednici (ZPPZ) radi praćenja zdravstvenog statusa populacije i unapređenja tog statusa tokom vremena.		Standardi 1 -3. KZJZ provodi zdravstveno-statistička istraživanja u svrhu praćenja, procjene i analize zdravstvenog stanja stanovništva kao i organizacije i rada zdravstvenih ustanova za područje kantona.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl.8, 17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
1.1 S	ZPPZ sastoji se od podataka i mjera širokog nadzora zdravstvenog statusa i zdravstvenih rizika na populacijskom nivou i na nivou zajednice.	ZPPZ uključuje: demografske i socijalno-ekonomske karakteristike, dostupnost resursa za zdravlje; obrasce rizičnog ponašanja u zajednici; zdravstvene indikatore okoliša; socijalno i mentalno zdravlje; zdravlje žena i djece; smrtnost, morbiditet i povređivanje; zarazne bolesti; značajne zdravstvene događaje koji izazivaju pozornost.	- Uvid u odgovarajuće podatke, informacije i indikatore; - Uvid u informacije o trendovima u zdravstvenom statusu zajedno sa faktorima rizika i zdravstvenim resursima; - Intervju sa direktorom, šefovima službi/odgovornim osobama za zdravstvenu statistiku, socijalnu medicinu i statističarem.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl.17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
1.2 S	Podaci i informacije (navedeni pod 1.1) i poduzete mjere u rješavanju zdravstvenih pitanja zajednice dostavljaju se Federalnom zavodu za javno zdravstvo.	Podaci, informacije i indikatori dostavljaju se Federalnom zavodu za javno zdravstvo u propisanim rokovima i propisanom formatu.	- Uvid u evidenciju i kopiju izvještaja koji je upućen na adresu Federalnog zavoda za javno zdravstvo; - Intervju sa direktorom, šefovima službi/odgovornim osobama za zdravstvenu statistiku, socijalnu medicinu i statističarem.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl.116 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10). Zakon o evidencijama u oblasti zdravstva, čl. 58. („Službene novine Federacije BiH“, broj 37/12)
1.3 A	Podaci i informacije (navedeni pod 1.1) prezentiraju se u različitim formatima za različite aktere u zdravstvu, uključujući i medije.	U principu, svi akteri ne trebaju sve, pa se podaci i informacije od interesa mogu specifično urediti i predstaviti, što je osobito važno za medije. Ovo se može urediti i redovnim obavještavanjem zdravstvenih profesionalaca i javnosti preko web stranica Zavoda.	- Uvid u prezentaciju podataka, informacija i indikatora za zdravstvene profesionalce i javnost; - Intervju sa direktorom, šefovima službi/odgovornim osobama.	
1.4 S	Postoje procedure za provjeru tačnosti, pouzdanosti i tumačenja podataka i informacija u skladu sa naukom i praksom javnog zdravstva koji su zasnovani na dokazima.		- Uvid u metodologiju provjere tačnosti i pouzdanosti podataka; - Intervju sa direktorom, šefovima službi/odgovornim osobama za zdravstvenu statistiku, socijalnu medicinu i statističarem.	

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
1.5 S	KZJZ provodi redovne ocjene zdravstvenog statusa pripadajuće populacije radi praćenja napretka u odnosu na postavljene zdravstvene ciljeve.	KZJZ promovira široko korištenje ZPPZ i podataka o ocjeni zdravstvenog profila i osigurava da svi akteri u zdravstvu, javnost i zainteresirani mogu lako pristupiti tim informacijama.	- Uvid u periodične ocjene zdravstvenog statusa pripadajuće populacije; - Uvid u politiku za unapređenje zdravlja populacije i plan rada (akcioni plan); - Uvid u postizanje prethodno postavljenih ciljeva; - Intervju sa direktorom, šefovima službi/odgovornim osobama za zdravstvenu statistiku, socijalnu medicinu i statističarem.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl.17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
1.6 A	KZJZ uvezuje i periodično unapređuje ZPPZ koristeći za to podatke o ocjeni zdravstvenog profila.		- Intervju sa direktorom i statističarem. - Traženje dokaza o unapređenju ZPPZ. - Implementacija politike za unapređenje zdravlja populacije.	

Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
2	Populacioni zdravstveni podaci prikazuju se u lako razumljivim formatima za krajnje korisnike, a uključuju i grafički prikaz trenda tokom vremena radi poređenja relevantnih varijabli, kao što su spol, dob, geografska pripadnost i slično.		Korištenje modernih tehnologija u upravljanju, analizi, prezentaciji i informiranju svih aktera u zdravstvu i javnosti o zdravlju populacije.	
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
2.1 S	Selektirani populacioni zdravstveni podaci dostupni su, osim u papirnoj formi, i na Internetu (web stranici KZJZ).	Vidi u Uputstvu pod 1.3	- Uvid u internet prezentaciju KZJZ i dostupne populacione podatke; - Intervju sa šefovima službi/odgovornim osobama za zdravstvenu statistiku, socijalnu medicinu i informatičarem te prezentacija Zavoda na Internetu.	
2.2 A	Svi podaci na Internetu se redovno ažuriraju a web stranice KZJZ osiguravaju relevantne linkove radi uvida u dopunske podatke.		- Intervju sa informatičarem i prezentacija ažurnosti obnavljanja sadržaja web stranica; - Pregled linkova na web sajtu radi ocjene pristupa drugim izvorima informacija.	

Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
3	Na nivou kantona postoje populacioni zdravstveni registri za pojedine bolesti i pružanje preventivnih zdravstvenih usluga radi informiranja donosioca političkih odluka, praćenja implementacije programa i populacionih istraživanja.		KZJZ koristi informacije iz jednog ili više populacionih registara i održava ih. Ovdje postoji jasna zakonska obaveza koja nije provedena u potpunosti, U FBiH nema ažuriranih javnozdravstvenih registara.	
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
3.1 A	Registar za rak omogućuje praćenje incidence, stadije raka, načine i protokole tretmana i upućivanja u veće centre (domaće i inozemne) i vjerovatnoće preživljavanja.		- Uvid u dostupne populacione podatke i registar; - Intervju sa šefovima službi/odgovornim osobama za zdravstvenu statistiku, socijalnu medicinu i informatičarem te prezentacija Zavoda na Internetu.	

3.2 S	Registri za vakcinacije i imunizacije omoguću uvid u status vakcinalne pokrivenosti za specifične bolesti i dobne skupine u zajednici.	Nadležni kantonalni zavod za javno zdravstvo sastavlja zbirni mjesečni izvještaj o provedenoj vakcinaciji i potrošnji vakcina na svom području, i dostavlja ga Federalnom zavodu i to najkasnije do 20. u mjesecu, za prethodni mjesec, a godišnji izvještaj dostavlja najkasnije do 15. marta za proteklu kalendarsku godinu. Zapravo bi registri za vakcinacije i imunizacije trebali biti u realnom vremenu. Za sada, registri ne postoje i u nadležnosti su FMZ I ZZJZFBiH.	- Intervju s epidemiologom/šefom službe ili odgovornom osobom; - Uvid u registar i status vakcinalne pokrivenosti u Kantonu.	Pravilnik o načinu sprovođenja obavezne imunizacije, imunoprofilakse i hemoprofilakse protiv zaraznih bolesti te o osobama koje se podvrgavaju toj obavezi, čl.60. („Službene novine Federacije BiH“, br. 22/07, 19/08, 6/10 8/11, 12/12,95/13, 64/14, 16/15). („Službene novine Federacije BiH“, br. 22/07). Pravilnik o uvjetima za sprovođenje imunizacije FBiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 20/08). Naredba o programu obaveznih imunizacija stanovništva protiv zaraznih bolesti (u 2015. godini FBiH) Mijenja se svake godine. Pravilnik o načinu sprovođenja obavezne imunizacije, imunoprofilaksije i hemoprofilaksije protiv zaraznih bolesti te o obavezama koje se podvrgavaju toj obavezi ('Službene novine FBiH' 8/11,22/07, 19/08, 6/10, 12/12, 95/13, 64/14, 16/15). („Službene novine Federacije BiH“, br. 08/13). Međunarodna zdravstvena regulativa (2005. godine). International travel and health (godišnja publikacija) Pravilnik o uvjetima kojima moraju udovoljavati zdravstvene ustanove koje obavljaju imunizaciju protiv žute groznice i bjesnoće („Službene novine Federacije BiH“, 10/08

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
3.3 S	KZJZ prikuplja, kontroliše i analizira podatke dostavljene od strane kantonalnih davalaca zdravstvenih usluga u javnom i privatnom sektoru.		- Uvid u dostavljene podatke kantonalnih davalaca usluga - Uvid u ažurnost dostavljanja traženih podataka,	Zakon o evidencijama u oblasti zdravstva, čl.6.,58. i 60. („Službene novine Federacije BiH“, broj 37/12). Zakon o statistici u FBiH, čl. 19., („Službene novine Federacije BiH“, broj 63/03 i 09/09).
3.4 S	KZJZ prikuplja podatke iz javnih i privatnih ustanova pomoću zakonom definisanih izvještajnih obrazaca, propisanih od Federalnog ministarstva zdravstva na prijedlog Zavoda za javno zdravstvo FBiH i Zavoda zdravstvenog osiguranja u kantonu.	Postoje jedinstveni metodološki principi, statistički standardi i postupci za oblikovanje i slanje izvještaja, odnosno za vrstu, sadržaj i način vođenja evidencija iz oblasti zdravstva.	- Uvid u izvještajne obrasce prikupljene od privatnih i javnih zdravstvenih ustanova - Intervju sa šefovima službi/odgovornim osobama za zdravstvenu statistiku, socijalnu medicinu i informatičarem te prezentacija Zavoda na Internetu.	Zakon o evidencijama u oblasti zdravstva, čl. 3. i 5. („Službene novine Federacije BiH“, broj 37/12). Zakon o inspekcijama u FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 69/05).

PREGLED SADRŽAJA STANDARDA

Da li smo spremni da odgovorimo na zdravstvene probleme i potencijalne prijetnje?

Poglavlje 2. Utvrđivanje i nadzor zdravstvenih prijetnji i rizika (standardi 4 – 7)

St	S kriteriji	A kriteriji	Σ
4	3	2	5
5	6	1	7
6	5	0	5
7	3	1	4
Σ	17	4	21

Ovo poglavlje opisuje:

- epidemiološko istraživanje epidemija bolesti i obrasce pojave infektivnih bolesti, hroničnih oboljenja i povreda, riziko faktore iz životne sredine te druge zdravstvene prijetnje;
- programe za suzbijanje infektivnih bolesti;
- pristup javnozdravstvenoj laboratoriji koja je u stanju da vodi brze skrininge i testiranja pojave bolesti na velikom uzorku populacije.
- sadržaj rada KZJZ u smislu ocjene uticaja okoline i hrane na zdravstveno stanje stanovništva na području kantona, smanjivanje efekata vanrednih situacija i nesreća na zdravlje stanovništva, te mjere za unapređenje stanja u oblasti javnog zdravlja.

Poglavlje 2. Utvrđivanje i nadzor zdravstvenih prijetnji i rizika				
Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
4	KZJZ oblikuje i održava sisteme nadzora radi praćenja rizičnih zdravstvenih događaja i prijetnji po javno zdravlje, utvrđivanja promjena ili obrazaca u vezi sa zdravstvenim stanjem populacije i radi istraživanja uzroka ili faktora koji leže u pozadini takvih zdravstvenih pojava.		Standardi 4 – 7. Kontrola rizika i prijetnji po javno zdravlje. Ocjenjuje se uticaj okoline, hrane i vode na zdravstveno stanje stanovništva na području kantona, smanjivanje efekata vanrednih situacija i nesreća na zdravlje stanovništva, te predlažu mjere za unapređenje stanja u oblasti javnog zdravlja.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl.17. i 119. („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10). Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti čl. 9. („Službene novine Federacije BiH, br. 29/05). Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, čl.90. („Službene novine Federacije BiH“, br. 39/03, 22/06 i 43/10). Zakon o hrani („Službeni glasnik BiH“, br. 50/04). Zakon o vodama („Službene novine Federacije BiH“, br. 70/06).
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
4.1 S	KZJZ koriste provjerene epidemiološke tehnike i tehnike istraživanja propisane zakonom radi prikupljanja podataka pomoću kojih se utvrđuju riziko faktori za zdravstvene prijetnje.		- Uvid u tehnike istraživanja riziko faktora; - Uvid u odgovarajuće dokumente; - Intervju sa šefovima službi/odgovornim osobama (epidemiologom, zdravstvenim statističarem i mikrobiologom).	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl.17. i 119. („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
4.2 S	KZJZ redovno prikuplja podatke od davalaca zdravstvenih usluga na temelju zakonske regulative radi praćenja rizičnih zdravstvenih događaja i prijetnji po javno zdravlje.	Zakonska regulativa koja reguliše ovu oblast te obrasci za prikupljanje podataka iz zdravstvenih ustanova su javno istaknute na web sajtu Zavoda. Vidjeti kriterije 3.3 i 3.4	- Uvid u obrasce za prikupljanje podataka; - Intervju sa šefovima službi/odgovornim osobama (zdravstvenim statističarem i epidemiologom).	Zakon o evidencijama u oblasti zdravstva, čl. 6., 58. i 60. („Službene novine Federacije BiH“, broj 37/12). Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 119. („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10). Zakon o zaštiti ličnih podataka podataka čl.2. i 3. („Službene glasnik BiH“, broj: 49/06, 76/11 i 89/11).
4.3 A	KZJZ koristi moderne informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) kao podršku sistemima nadzora i istraživanja pojava bolesti i povređivanja.	Sistemi nadzora na kantonalnom nivou su povezani sa federalnim (i državnim) sistemom nadzora radi sveobuhvatnog praćenja zdravstvenih događaja, a ta uvezanost ostvaruje se dosljednim korištenjem procedura za prikupljanje, analizu, prezentaciju i izvještavanje podataka. Vidi kriterij 3.4	- Intervju sa informatičarem, zdravstvenim statističarem i epidemiologom; - Uvid u procedure za prikupljanje, analizu, prezentaciju i izvještavanje; - Uvid u korištenje IKT (fax, e-mail, npr.); - Informacijska uvezanost sa Federalnim zavodom za javno zdravlje, drugim federalnim institucijama; - Informacijska uvezanost sa drugim kantonalnim institucijama.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl.11 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
4.4 A	KZJZ ima pristupe odgovarajućim bazama podataka i statističkoj i epidemiološkoj ekspertizi radi ocjene, istraživanja i analize zdravstvenih prijetnji i realnih zdravstvenih rizika.		- Uvid u pristup odgovarajućim bazama podataka; - Uvid u listu eksperata koji se konsultuju po pozivu; - Intervju sa šefovima službi/odgovornim osobama (informatičarem, statističarem i epidemiologom).	
4.5 S	KZJZ raspolaže procedurom za upozoravanje zajednice o zdravstvenim prijetnjama i rizicima, kao što je, na primjer, izbijanje epidemije zaraznih bolesti.		- Uvid u sistem uzbunjivanja u slučaju realne opasnosti za zajednicu; - Uvid u proceduru upozorenja javnosti u slučaju zdravstvenih prijetnji; - Intervju s epidemiologom.	Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti , čl. 3., 5. i 6. („Službene novine Federacije BiH, br. 29/05).

Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
5	U saradnji s drugim akterima u zajednici, KZJZ donosi proaktivni plan za pripremu i odgovaranje na hitne javnozdravstvene događaje.		Plan za hitnu javnozdravstvenu intervenciju.	
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
5.1 S	KZJZ ima plan za hitne javnozdravstvene intervencije koji uključuje opis uloga, funkcija i odgovornosti KZJZ u pripremi i odgovaranju na hitne javnozdravstvene događaje.		- Uvid u plan za hitnu javnozdravstvenu intervenciju; - Intervju sa epidemiologom i drugim odgovornim osobama.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl.17, („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10). Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti čl. 5, 6 („Službene novine Federacije BiH, br. 29/05).
5.2 S	KZJZ ima definisane i opisane javnozdravstvene opasne i katastrofične događaje, uključujući i prirodne katastrofe, koji iziskuju primjenu odgovarajućih mjera iz plana za pripremu i odgovaranje na hitne javnozdravstvene događaje.		- Uvid u plan za hitne javnozdravstvene događaje; - Uvid u definicije, klasifikaciju i opise opasnih i katastrofičnih događaja u planu za hitne javnozdravstvene događaje odnosno intervencije; - Intervju sa epidemiologom i drugim odgovornim osobama.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl.17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10). Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u BiH, čl.2,3 („Službeni glasnik BiH“, broj 50/08). Uredbe o organizovanju službi za zaštite i spašavanja Kantona Sarajevo čl.8 („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 30/13).

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
5.3 S	Plan za hitne javnozdravstvene događaje obuhvata komunikacije i informacijsku mrežu uključenih aktera u implementaciju plana.	Vidi i 4.4	- Uvid u plan za hitne javnozdravstvene događaje; - Telefonski brojevi svih aktera koji su uključeni u implementaciju plana; - Uvid u e-mail adrese svih aktera koji su uključeni u implementaciju plana; - Intervju s epidemiologom, informatičarem i drugim odgovornim osobama.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl.11,17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10). Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti, čl. 5, 6 („Službene novine Federacije BiH, br. 29/05). Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u BiH, čl.21 („Službeni glasnik BiH“, broj 50/08). Uredbe o organizovanju službi za zaštite i spašavanja Kantona Sarajevo čl.8 („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 30/13).
5.4 S	Plan za hitne javnozdravstvene događaje sadrži opise načina upozoravanja i plan rada na terenu.		- Uvid u plan za hitne javnozdravstvene događaje sa fokusom na načine upozoravanja; - Uvid u plan rada na terenu; - Intervju s epidemiologom, informatičarem i drugim odgovornim osobama.	
5.5 S	Plan za hitne javnozdravstvene događaje obuhvata pažljivo razmatranje mobilizacije neophodnih resursa radi implementacije plana.	U resurse spadaju: obučeni ljudi, novac, vrijeme, odgovarajući podaci i informacije.	- Uvid u plan za hitne javnozdravstvene događaje sa fokusom na mobilizaciju resursa; - Intervju sa direktorom i šefom službe za zjedničke poslove/odgovornom osobom.	

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
5.6 S	KZJZ ravnopravno učestvuje na nivou zajednice (kantona) u testiranju plana svake godine, simulirajući jedan ili više značajnih javnozdravstvenih događaja.		- Uvid u testiranje plana (simulacija jednog značajnog javnozdravstvenog događaja). - Uvid u obuku osoblja radi simulacije događaja; - Uvid u zapisnik i druge dokumente simulacije događaja; - Intervju s epidemiologom.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10). Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u BiH, („Službeni glasnik BiH“, broj 50/08). Zakon o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH“, broj 33/03). Zakon o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj 33/03). Zakon o kvalitetu zraka („Službene novine Federacije BiH“, broj 10/99). Zakon o vodama FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 70/06).
5.7 A	Na temelju testiranja plana i prikupljenih novih činjenica, plan za pripremu i odgovaranje na događaje koji zahtjevaju hitnu javnozdravstvenu akciju.	Plan se revidira svake dvije godine.	- Uvid u reviziju plana nakon simulacije jednog ili više javnozdravstvenih događaja s fokusom na datum revizije; - Uvid u izvještaj o simulaciji jednog ili više javnozdravstvenih događaja; - Intervju sa direktorom i epidemiologom.	

Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
6	KZJZ i drugi akteri u zajednici hitno i učinkovito istražuju pojavu hitnih javnozdravstvenih događaja, koji uključuju epidemije zaraznih bolesti, te biološke, radiološke i hemijske agense koji ugrožavaju zdravlje populacije u zajednici.		Istraživanje i odgovori na hitne javnozdravstvene događaje.	
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
6.1 S	Postoji procedura za imenovanje koordinatora za određeni hitni javnozdravstveni događaj i saradničkog tima zdravstvenih profesionalaca koji treba da prikupe i analiziraju relevantne podatke o tom javnozdravstvenom događaju.	Procedura sadrži opis uloga, odgovornosti koordinatora i članova tima i druge pojedinosti. Procedura podliježe reviziji nakon tri godine.	- Uvid u dokumentiranu proceduru za imenovanje koordinatora za određeni hitni javnozdravstveni događaj;. - Intervju sa direktorom.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10). Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti čl. 60. („Službene novine Federacije BiH, br. 29/05).
6.2 S	Koordinator i saradnički multidisciplinarni tim razvijaju i održavaju protokole za ispitivanje: epidemije zaraznih bolesti; zdravstvenih rizika iz okoliša; potencijalnih hemijskih, radioloških i bioloških prijetnji; te katastrofalnih prirodnih događaja.	Protokoli podliježu reviziji nakon tri godine.	- Uvid u plan za hitne javnozdravstvene događaje; - Uvid u razvijene protokole radi istraživanja hitnih javnozdravstvenih događaja i planiranja odgovarajućih intervencija; - Intervju sa šefovima službi (epidemiologom i drugim odgovornim osobama).	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
6.3 S	Koordinatoru i multidisciplinarnom timu dostupni su svi raspoloživi resursi, uključujući pristup podacima i informacijama, te osiguranje mrežne podrške zdravstvenih i nezdravstvenih institucija i organizacija, medija i javnosti u identifikaciji hitnih javnozdravstvenih događaja.	Vidi i i 4.4, 5.3 i 5.5	- Uvid u plan za hitne javnozdravstvene događaje; - Telefonski brojevi svih aktera koji su uključeni u implementaciju plana; - Uvid u e-mail adrese svih aktera koji su uključeni u implementaciju plana; - Intervju sa direktorom, šefovima službi/odgovornim osobama (epidemiologom i informatičarem).	
6.4 S	Koordinator i multidisciplinarni tim raspoložuju s listom, kontakt adresama i telefonima tehničkih eksperata radi odgovaranja na potencijalne biološke, hemijske i radiološke hitne javnozdravstvene događaje.	Vidi i 4.4 i 5.3.	- Uvid u plan za hitne javnozdravstvene događaje sa fokusom na hitne komunikacije i obavještanja; - Uvid u plan rada na terenu; - Intervju s šefovima službi/odgovornim osobama (epidemiologom i informatičarem).	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl.13, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
6.5 S	KZJZ analizira prethodne incidente radi učinkovitosti i mogućnosti unapređenja implementacije plana za hitne javnozdravstvene događaje i o tome postoji odgovarajuća dokumentacija.		- Uvid u plan za hitne javnozdravstvene događaje sa fokusom na analizu prethodnih hitnih javnozdravstvenih događaja; - Intervju sa direktorom, šefovima službi/odgovornim osobama (epidemiologom i informatičarem).	

Standard	Izjava	Uputstvo	Reference	
7	KZJZ i drugi akteri u zajednici hitno i učinkovito istražuju pojavu hitnih javnozdravstvenih događaja, pomoću dostupnih laboratorija, koji uključuju epidemije zaraznih bolesti, te biološke, radiološke i hemijske agense koji ugrožavaju zdravlje populacije u zajednici.	Korištenje dostupnih laboratorija u istraživanju zdravstvenih prijetnji i rizika.		
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
7.1 S	KZJZ ima redovan i brz pristup laboratoriji koja može podržati ispitivanje zdravstvenih pitanja, rizika i hitnih javnozdravstvenih događaja.		- Opservacija; - Intervju s šefom službe/odgovornom osobom za mikrobiologiju.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10). Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti čl. 11,14,18. („Službene novine Federacije BiH, br. 29/05). Pravilnik o dobroj laboratorijskoj praksi čl.4 („Službene novine Federacije BiH“, br. 38/02).
7.2 S	Laboratorij također podržava rutinska dijagnostička istraživanja i potrebe nadzora.	Lista usluga koje pruža laboratorij.	- Opservacija; - Intervju s odgovornom osobom.	
7.3 A	Laboratorij ili više njih obavljaju poslove koji su usklađeni sa propisima i standardima koji se traže za akreditirane laboratorije.	Na primjer, ISO certifikat.	- Uvid u certifikat o akreditaciji laboratorija; - Intervju s odgovornom osobom.	
7.4 S	Na temelju zakonskih zahtjeva, laboratorij/i raspolaže/u s pisanim politikama, procedurama i protokolima za prikupljanje, pohranjivanje, obilježavanje, transport i isporučivanje laboratorijskih uzoraka i za određivanje lanca postupanja s laboratorijskim uzorcima.	Politike, procedure i protokoli se redovno ažuriraju.	- Uvid u dokumentirane politike, procedure i protokole; - Intervju s odgovornom osobom.	

PREGLED SADRŽAJA STANDARDA

Koliko dobro informišemo stanovništvo o zdravstvenim pitanjima?

Poglavlje 3. Zdravstvena edukacija (standardi 8-9)

St	S kriteriji	A kriteriji	Σ
8	5	2	7
9	2	1	3
Σ	7	3	10

Ovo poglavlje opisuje:

- zdravstvene informacije, zdravstvenu edukaciju i aktivnosti na promociji zdravlja koji su tako oblikovani da reduciraju zdravstvene rizike i promoviraju bolje zdravlje;
- zdravstvene komunikacijske planove i aktivnosti kroz medijsko zastupanje i socijalni marketing;
- pristupačne zdravstvene informacije i edukacijske resurse;
- programe partnerstva u zdravstvenoj edukaciji i promociji zdravlja sa školama, vjerskim zajednicama, poduzećima, davaocima zdravstvenih usluga i drugima radi implementacije i unapređenja programa i poruka promocije zdravlja.

Poglavlje 3. Zdravstvena edukacija				
Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
8 S	KZJZ koordinira i provodi proces zdravstvene edukacije pripadajuće populacije tako što pruža informacije i olakšava razvoj vještina u očuvanju zdravlja i prevenciji bolesti stanovništva i među grupama u zajednici.		Standardi 8 i 9. KZJZ planira, organizuje i provodi aktivnosti promocije zdravlja i zdravstvenog vaspitanja stanovništva.	
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
8.1 S	Edukacijske usluge namijenjene grupama i pojedincima u zajednici radi razvoja znanja, vještina i ponašanja, pružaju se s ciljem da različite grupe i pojedinci mogu donositi dobrovoljne odluke, uspostavljati zdravo ponašanje i životne stilove te koristiti znanja u promjeni socijalnih uslova koji utiču na zdravlje.	Edukacija se sprovodi na osnovu pripremljenih programa edukacije posebno za različite grupe.	- Uvid u aktivnosti promocije zdravlja i prevencije bolesti kroz pružene edukacijske usluge u zajednici za određene populacijske grupe; - Intervju s odgovornom osobom.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10). Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti čl. 12. („Službene novine Federacije BiH, br. 29/05).
8.2 S	Edukacijske usluge koncipiraju se tako da promotivne poruke jasno sažimaju suštinu svake edukacije s konačnim ciljem redukcije zdravstvenih rizika i unapređenja zdravstvenog statusa u zajednici.	Na primjer, „Pušenje ubija!“ na kutijama cigareta.	- Uvid u edukacijske aktivnosti; - Intervju s odgovornom osobom	Zakon o ograničenoj upotrebi duhanskih prerađevina („Službene novine Federacije BiH“, broj 06/98, 35/98, 11/99 i 50/11).

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
8.3 A	Edukacijski programi i usluge posebno se pružaju vulnerabilnim grupama u zajednici i onima koji su pod povećanim rizikom od nekih oboljenja.		- Uvid u izvještaje sa održanih radionica ili predavanja za posebno vulnerabilne grupe u zajednici; - Intervju s odgovornom osobom.	Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti čl. 12. („Službene novine Federacije BiH, br. 29/05).
8.4 S	KZJZ upućuje jasne poruke općoj javnosti i ključnim donosiocima zdravstvenih političkih odluka o zdravstvenim rizicima, zdravstvenom statusu i zdravstvenim potrebama u zajednici.	Pri tome KZJZ koristi odgovarajuće javne medije (štampu, radio, televiziju i Internet) u zdravstvenom informiranju šire javnosti.	- Uvid u dokumentirane poruke upućene javnosti i donosiocima političkih odluka; - Uvid u načine prezentacije medijskih poruka široj javnosti (vrste članaka, emisija i poruka); - Intervju s odgovornom osobom.	
8.5 S	KZJZ uspostavlja partnerske odnose sa školama, vjerskim zajednicama, preduzećima, davaocima zdravstvenih usluga i drugima radi implementacije i unapređenja programa i poruka promocije zdravlja.	Tematske cjeline mogu obuhvatiti, na primjer: infektivne bolesti, tjelesno vježbanje, borbu protiv pušenja, borbu protiv pretilosti, zloupotrebu alkohola, zloupotrebu droga, neziviranje pojasa u automobilu, prevenciju povređivanja u domaćinstvu, vrtićima, itd.	- Uvid u protokole o saradnji; - Uvid u teme koje su izložene i raspravljane tokom kalendarske godine; - Intervju sa direktorom i odgovornom osobom.	

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
8.6 S	U edukacijske programe i aktivnosti KZJZ po potrebi i mogućnosti aktivno uključuju nadležna ministarstva zdravstva (i obrazovanja), fondove zdravstvenog osiguranja, zdravstvene ustanove i stručnjake iz tih ustanova te druge vladine i nevladine organizacije.		- Uvid u dokumentaciju o uključenosti nadležnih zdravstvenih institucija u edukacijske programe; - Intervju sa direktorom i odgovornom osobom.	Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti čl. 12. („Službene novine Federacije BiH, br. 29/05).
8.7 A	Edukacijske aktivnosti evaluiraju se barem svake dvije godine s obzirom na podesnost i obuhvatnost programa, te kvalitet i učinkovitost edukacijskih aktivnosti.	O edukacijskim aktivnostima postoji odgovarajuća dokumentacija.	- Uvid u evaluaciju edukacijskih programa i aktivnosti; - Uvid u valjanost dokumenta; - Intervju sa direktorom i odgovornom osobom.	

Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
9	KZJZ koordinira i provodi aktivnosti na promociji zdravlja koje obuhvataju bilo koju kombinaciju edukacijskih mjera i mjera o okolišnom zdravlju, što u krajnjoj liniji daje veću kontrolu pojedincima, grupama i zajednici nad faktorima koji utiču na njihovo zdravlje.		Promotivne aktivnosti KZJZ s ciljem unapređenja zdravlja u zajednici.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl.13,17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
9.1 S	Edukacijske usluge namijenjene grupama i pojedincima u zajednici radi razvoja znanja, vještina i ponašanja, pružaju se s ciljem da različite grupe i pojedinci mogu donositi dobrovoljne odluke, uspostavljati zdravo ponašanje i životne stilove te koristiti znanja u promjeni socijalnih uslova koji utiču na zdravlje.	Aktivnosti na promociji zdravlja obuhvataju: edukacijske programe radi razvijanja zdravijeg ponašanja i stilova života; poticanje formiranja grupa za podršku i saradnju s njima; saradnju sa programima zdravih gradova i škola; medijsku kampanju radi promocije prakse zdravog ponašanja; politike, zakonsku regulativu i druge programe koji potiču i stimuliraju praksu zdravog ponašanja.	- Uvid u dokumentiranu paletu aktivnosti promocije zdravlja; - Intervju s a direktorom i odgovornim osobama.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl.13,17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
9.2 A	KZJZ koristi na dokazima zasnovane modele promocije zdravlja koji su se pokazali efikasni i učinkoviti, a uključuju različite strategije, metode i tehnike pomoću kojih se na više nivoa mogu mijenjati znanje, stavovi i praksa.		- Uvid u konkretne modele promocije zdravlja; - Intervju s a direktorom i odgovornim osobama.	
9.3 S	KZJZ razvija saradničku mrežu za aktivnosti u promociji zdravlja radi lakše realizacije javnozdravstvenih aktivnosti.	Vidi i 8.5	- Uvid u dokumentaciju koja potvrđuje saradnju unutar mreže u promociji zdravlja; - Intervju sa direktorom i drugim odgovornim osobama.	

PREGLED SADRŽAJA STANDARDA

Da li poduzimamo napore da okupimo i povežemo sve aktere koji rade u oblasti javnog zdravlja?

Koliko smo uspješni u planiranju i formulisanju javnozdravstvene politike?

Poglavlje 4. Uspostavljanje i razvoj mreže za javno zdravstvo (standardi 10 – 15)

St	S kriteriji	A kriteriji	Σ
10	2	4	6
11	0	4	4
12	0	1	1
13	0	3	3
14	3	0	3
15	1	0	1
Σ	6	12	18

Ovo poglavlje opisuje:

- utvrđivanje potencijalnih aktera koji mogu doprinijeti aktivnostima u oblasti javnog zdravlja ili se koristiti rezultatima javnog zdravlja ili povećati svijest o vrijednostima javnog zdravlja;
- izgradnju mreže s ciljem postizanja punog raspona potencijalnih ljudskih i materijalnih resursa u unapređenju zdravlja u zajednici;
- okupljanje i olakšavanje partnerstva između grupa i udruženja, uključujući i ona koja nisu tipično zdravstvena, radi poduzimanja definiranih projekata u unapređenju zdravlja u domenu prevencije, skrininga, rehabilitacije i zdravstvene podrške;
- planiranje, analize, predlaganje i provođenje mjera za sprečavanje, rano otkrivanje i suzbijanje hroničnih masovnih nezaraznih bolesti, uključujući i bolesti ovisnosti.

Poglavlje 4. Uspostavljanje i razvoj mreže za javno zdravstvo

Standard	Izjava	Uputstvo	Reference	
10	KZJZ je inicijator uspostavljanja mreže za javno zdravlje, koja okuplja sve pojedince i organizacije koje direktno doprinose ili se koriste rezultatima javnog zdravlja, i razvija procese saradničkih odnosa između svih aktuelnih i potencijalnih aktera u okviru mreže.	Standardi 10 – 15. KZJZ sarađuje sa drugim zdravstvenim ustanovama na području kantona kao i sa nadležnim organima lokalne samouprave i drugim ustanovama i organizacijama od značaja za unapređenje javnog zdravlja.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).	
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
10.1 S	KZJZ ima politiku i procedure za identifikaciju ključnih aktera za unapređenje populacionog zdravlja općenito i kvaliteta života u zajednici.		- Uvid u dokumentiranu politiku i procedure; - Intervju sa direktorom i odgovornim osobama.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10). Zakon o sprečavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga („Službeni glasnik BiH“, broj 8/06). Zakon o ograničenoj upotrebi duhanskih prerađevina („Službene novine Federacije BiH“, broj 06/98, 35/98, 11/99 i 50/11). Pravilnik o načinu i mjestu provedbe zaštitne mjere obaveznog liječenja o ovisnosti od alkohola, opojnih droga ili drugih psihotropnih supstanci u činilaca nasilja u porodici („Službene novine Federacije BiH“, broj 23/08).

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
10.2 S	KZJZ ima politiku i procedure za identifikaciju ključnih aktera za specifična zdravstvena pitanja, bolesti, rizike i sl. u okviru svoje djelatnosti.		- Uvid u dokumentiranu politiku i procedure; - Intervju s a direktorom i odgovornim osobama.	
10.3 A	KZJZ u okviru razvoja mreže, formuliše komunikacijsku strategiju, s ciljem informiranja i educiranja zajednice o koristima javnog zdravlja i ulozi kantonalnog zavoda i mreže u unapređenju zdravlja.	<i>Komunikacijska strategija</i> obuhvata: uputstva za komunikaciju zaposlenika; komunikacije s klijentima, lokalnom zajednicom i zdravstvenim ustanovama koje pružaju zdravstvenu zaštitu; korištenje informacijskih tehnologija za komuniciranje u Zavodu i prema vani; komunikacije unutar javnozdravstvene mreže.	- Uvid u komunikacijsku strategiju; - Intervju sa direktorom i odgovornim osobama.	

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
10.4 A	KZJZ u okviru razvoja mreže, formuliše medijsku strategiju, s ciljem informiranja i educiranja zajednice o koristima javnog zdravlja i ulozi kantonalnog zavoda i mreže u unapređenju zdravlja.	<i>Medijska strategija</i> obuhvata: smjernice za komuniciranje s medijima u pogledu zahtjeva za pristup informacijama; smjernice za način prezentiranja informacija koje se upućuju medijima. Komunikacijska i medijska strategija u mreži moraju se harmonizirati između sastavnica mreže. Komunikacijska i medijska strategija mogu se predstaviti u jednom dokumentu.	- Uvid u medijsku strategiju; - Intervju sa direktorom i odgovornim osobama.	
10.5 A	Komunikacijska i medijska strategija potiče razmjenu podataka i informacija između aktera u vezi sa javnozdravstvenim uslugama i pitanjima.	Komunikacijska strategija obuhvata formalne i neformalne aktere u zajednici, kao što su, na primjer, škole, vjerske zajednice i razna udruženja i organizacije.	- Uvid u komunikacijsku strategiju; - Uvid u medijsku strategiju; - Intervju sa direktorom i odgovornim osobama.	

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
10.6 A	KZJZ ravnopravno učestvuje u radu mreže za zdravlje i potiče aktivnosti aktera u mreži, kao što su utvrđivanje zdravstvenih pitanja i tema u zajednici.	KZJZ učestvuje u mreži za zdravlje i aktivno održava komunikaciju.	- Uvid u dokumentaciju koja potvrđuje aktivno učešće KZJZ unutar mreže; - Intervju sa direktorom, informatičarem i drugim odgovornim osobama.	

Standard	Izjava	Uputstvo	Reference	
11	KZJZ uspostavlja i razvija saradničke procese sa strateškim partnerima s ciljem podjele rizika, resursa, odgovornosti i stimulacija u unapređenju zdravlja u zajednici, pri čemu KZJZ potiče multisektorsku suradnju javnih, privatnih i neprofitnih ustanova i organizacija radi međusobnog jačanja kapaciteta u postizanju zajedničkih ciljeva.	Partnerstvo u zajednici.		
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
11.1 A	Saradnja sa strateškim partnerima uspostavlja se kroz informacijsku mrežu radi koordinacije i razmjene obostrano korisnih informacija radi postizanja zajedničkih ciljeva.		- Uvid u saradnju sa strateškim partnerima s fokusom na razmjenu podataka i informacija; - Intervju s a direktorom, informatičarem i drugim odgovornim osobama.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
11.2 A	Saradnja sa strateškim partnerima uspostavlja se korištenjem i podjelom zajedničkih resursa i jačanjem kapaciteta radi postizanja zajedničkih ciljeva.		- Uvid u korištenje i podjelu zajedničkih resursa; - Intervju s a direktorom i odgovornim osobama.	

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
11.3 A	KZJZ zajedno sa kantonalnim ministarstvom zdravstva učestvuje u radu komisije za unapređenje zdravlja u zajednici kojom se nastoje obuhvatiti svi strateški akteri u unapređenju zdravlja.	Komisija je dovoljno inkluzivna i fleksibilna da aktivno učešće u njenim aktivnostima ovisi o prioritetnim zdravstvenim pitanjima i raspoloživim resursima za javnozdravstvene intervencije.	- Uvid u sastav Komisije; - Uvid u aktivnosti Komisije; - Intervju s a direktorom i odgovornim osobama.	
11.4 A	KZJZ redovno ocjenjuje učinkovitost partnerstva u zajednici radi unapređenja zdravlja barem svake dvije godine – i o tome postoji odgovarajuća dokumentacija u okviru djelatnosti KZJZ.		- Uvid u evaluaciju učinkovitosti partnerstva u zajednici; - Uvid u valjanost dokumenta; - Intervju sa direktorom i odgovornim osobama.	

Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
12	Kantonalno ministarstvo zdravstva uz podršku KZJZ ima vitalnu ulogu u obezbjeđenju sigurnosti, zdravlja i blagostanja stanovništva na kantonalnom nivou kroz aktivno učešće na razvoju fleksibilnog i dinamičnog javnozdravstvenog sistema, a s ciljem ispunjenja ovih standarda.		Učešće i uticaj kantonalne vlade na uspostavljanje i održavanje javnozdravstvenog sistema ("mreža").	
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
12.1 A	Na inicijativu Kantonalnog ministarstva zdravstva, a u skladu sa odlukom Federalnog ministarstva zdravstva, KZJZ promovira i implementira ove javnozdravstvene standarde i planove za unapređenje zdravlja kada budu konsenzualno prihvaćeni.	Kantonalno ministarstvo zdravstva trebalo bi da inicira, uključuje sve relevantne aktere i podržava razvoj i implementaciju plana unapređenja zdravlja na kantonalnom nivou. Kantonalno ministarstvo zdravstva treba da koordinira sve aktivnosti sa Federalnim ministarstvom zdravstva koje se tiču razvoja i implementacije javnozdravstvenih standarda i planova za unapređenje zdravlja.	- Uvid u dokumentiranu inicijativu KZJZ prema kantonalnom ministarstvu zdravstva; - Intervju sa direktorom.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).

Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
13	KZJZ zajedno s predstavnicima kantonalnog ministarstva zdravstva utvrđuje, formulira i implementira politiku javnog zdravlja kao skup utvrđenih javnozdravstvenih pitanja, odgovarajućeg tehničkog znanja i preporuka za rješavanje problema, uključujući i socijalne vrijednosti koje utiču na tokove akcija.		Razvoj politike javnog zdravlja. KZJZ učestvuje u planiranju, predlaganju i provođenju mjera za sprečavanje, rano otkrivanje i suzbijanje hroničnih masovnih nezaraznih bolesti, uključujući i bolesti ovisnosti.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 13, 17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
13.1 A	KZJZ daje inicijativu za razvoj i/ili modifikaciju javnozdravstvene politike na kantonalnom nivou, olakšavajući uključivanje kantonalnih aktera u taj proces.		- Uvid u dokumentirani doprinos KZJZ u razvoju i/ili modifikaciji politike javnog zdravlja; - Intervju sa direktorom.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 17 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
13.2 A	Politika javnog zdravlja posebno obraća pažnju na marginalne grupe, slijedeći federalnu politiku u ovoj oblasti.	Marginalne grupe u populaciji u odnosu na druge imaju neproporcionalno opterećenje morbiditetom i mortalitetom.	- Uvid u kantonalnu politiku javnog zdravlja s fokusom na marginalne grupe; - Intervju sa direktorom.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
13.3 A	KZJZ analizira politiku javnog zdravlja svake druge godine i skreće pažnju donosiocima političkih odluka i javnosti na potencijalno neželjene ishode i konsekvence.		- Uvid u kantonalnu politiku javnog zdravlja; - Uvid u valjanost revizije; - Uvid u dokumenta kojima KZJZ skreće pažnju donosiocima političkih odluka i javnosti na potencijalno neželjene ishode i posljedice.	
Standard	Izjava	Uputstvo	Reference	
14	KZJZ koordinira proces unapređenja zdravlja u zajednici koji uključuje multisektorske aktivnosti u oblasti okoliša, upravljanje vodama, uklanjanje otpada, upravljanje kvalitetom zraka, planiranje i uređenje prostora, građevinskog zemljišta, građenje objekata, obezbjeđenja sanitarno-higijenskih uslova i druga pitanja koja se tiču javnog zdravlja.	Proces unapređenja zdravlja u zajednici	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10) Zakon o zaštiti okoliša FBiH. ('Službene novine FBiH 33/03, 38/09) Zakon o vodama FBiH. ('Službene novine FBiH 70/06) Zakon o upravljanju otpadom FBiH. ('Službene novine FBiH 33/03, 72/09) Zakon o zaštiti zraka FBiH. ('Službene novine FBiH 33/03, 04/10) Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta FBiH. ('Službene novine FBiH' 9/04) Pravilnik o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće čl. 1,4,15. ('Službeni glasnik BiH' 40/10) Pravilnik o monitoringu kvaliteta zraka FBiH. ('Službene novine FBiH' 12/05)	

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
14.1 S	Proces unapređenja zdravlja u zajednici uključuje saradničke napore radi pristupa informacijama, nadzora, monitoringa, utvrđivanja, analize i adresiranja zdravstvenih pitanja.	Vidi i 10.1, 10.2 i 10.5	- Uvid u procese nadzora i monitoringa zdravstvenih pitanja u lokalnoj životnoj sredini; - Uvid u ključne indikatore nadzora i monitoringa životne sredine; - Intervju sa direktorom, šefovima službi/odgovornim osobama zaduženim za zaštitu i unapređenje životne sredine i mikrobiologiju.	
14.2 S	Proces unapređenja zdravlja u zajednici uključuje saradničke napore u razvoju i implementaciji koordiniranih strategija za zdravlje sa alociranjem sektorskih i organizacijskih odgovornosti za implementaciju svake strategije za zdravlje.	Ovaj proces unapređenja zdravlja u zajednici uključuje i razvoj zajedničkog vlasništva cjelokupnog procesa radi razvoja zajedničkog plana i njegove implementacije.	- Uvid u koordinirane strategije za zdravlje; - Uvid u sektorske i organizacijske odgovornosti za implementaciju svake strategije za zdravlje; - Intervju sa direktorom i šefovima službi/odgovornim osobama.	
14.3 S	Proces unapređenja zdravlja u zajednici uključuje saradničke napore u razvoju mjerljivih zdravstvenih ciljeva i indikatora.		- Uvid u mjerljive zdravstvene ciljeve u okviru strategija za zdravlje i uvid u indikatore; - Intervju sa direktorom i šefovima službi/odgovornim osobama.	

Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
15	KZJZ ima strateški plan kojim procjenjuje svoje snage, slabosti i trendove u okruženju koji mogu uticati na strateški plan u pogledu njegove učinkovitosti i zdravlja u zajednici.		Strateško planiranje i prilagođavanje plana prema procesu unapređenja zdravlja u zajednici.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 13, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
15.1 S	KZJZ pregleda svoj strateški plan s ciljem prilagođavanja prema procesu unapređenja zdravlja u zajednici.	KZJZ vodi računa da sve saradničke ustanove također prilagođavaju svoje strateške planove prema odvijanju procesa unapređenja zdravlja u zajednici. Strateški plan se razvija za period od pet godina.	- Uvid u Strateški plan KZJZ; - Uvid u dokumentaciju za reviziju Strateškog plana prema stepenu unapređenja zdravlja u zajednici; - Intervju sa direktorom i šefovima službi/odgovornim osobama.	

PREGLED SADRŽAJA STANDARDA

Da li nam naši zakoni omogućuju da budemo sigurni i zdravi?

Poglavlje 5. Primjena zakona i propisa u zaštiti zdravlja i obezbjeđenju sigurnosti (standardi 16 – 18)

St	S kriteriji	A kriteriji	Σ
16	2	1	3
17	2	0	2
18	3	0	3
Σ	7	1	8

Ovo poglavlje obuhvata:

- pregled, evaluaciju i reviziju zakona i propisa u zaštiti zdravlja i sigurnosti s obzirom na tekuća naučna znanja i najbolju praksu koju je moguće postići;
- edukaciju osoba i organizacija na koje se zakoni i propisi odnose, odnosno koji provode te zakone i propise s ciljem zaštite zdravlja i sigurnosti i podrške njihovoj primjeni u praksi;
- provođenje zakonske regulative u oblasti javnog zdravlja, uključujući, ali i ne ograničavajući se samo na: zaštitu pitke vode; dispoziciju otpadnih tvari; pridržavanje standarda o čistoći zraka; regulaciju zdravstvene zaštite u zdravstvenim ustanovama i zdravstvenih programa; inspekciju i ponovnu inspekciju ambijenta gdje je došlo do narušavanja sigurnosti; i na imunizaciju djece.

Poglavlje 5. Primjena zakona i propisa u zaštiti zdravlja i obezbjeđenju sigurnosti				
Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
16	KZJZ i drugi akteri pregledaju postojeće državne, federalne i kantonalne zakone i propise u oblasti javnog zdravlja.		Standardi 16 – 18. Pregled zakona i propisa u oblasti javnog zdravlja.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 13, 17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10). Zakon o sistemu poboljšanja kvaliteta, sigurnosti i o akreditaciji u zdravstvu („Službene novine Federacija BiH, br. 59/05).
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
16.1 S	KZJZ i drugi akteri pregledaju postojeće državne, federalne i kantonalne zakone i propise u oblasti javnog zdravlja barem jednom godišnje uz pomoć pravnog savjetnika.	Obraća se pažnja na uticaj postojećih zakona i propisa na zdravlje u zajednici i nedostatak nekih koji također mogu utjecati na zdravlje stanovništva i o tome postoji dokumentacija.	- Uvid u zapisnik godišnjeg pregleda zakonske regulative koja se odnosi na javno zdravlje; Intervju sa direktorom i šefom službe za opće i pravne poslove/odgovornom osobom (pravnik).	
16.2 A	Pregled zakona i propisa obuhvata analizu pridržavanja tih zakona i propisa i mišljenja drugih aktera u zajednici – da li zakonska regulativa zahtijeva izmjene i dopune.	Nisu formirani kantonalni zdravstveni savjeti za zaštitu prava pacijenata.	- Uvid u rezultate analize o pridržavanju zakona i propisa; - Uvid u inicijative zakonskih izmjena i dopuna od strane aktera u zajednici (anketiranje) - Intervju sa direktorom i šefom službe za opće i pravne poslove/odgovornom osobom (pravnik).	Zakon o pravima, odgovornostima i obavezama pacijenata, čl. 65-69 (“Službene novine Federacije BiH“, 40/10).

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
16.3 S	KZJZ raspolaže sa svim zakonima, propisima i uredbama koji se odnose na javnozdravstvena pitanja.		- Uvid u zakonsku regulativu kojom raspolaže KZJZ. - Intervju sa šefom službe za opće i pravne poslove/odgovornom osobom (pravnik).	
Standard	Izjava	Uputstvo	Uputstvo	Reference
17	KZJZ ima dužnost i obavezu da daje inicijativu za izmjene i dopune postojeće zakonske regulative koja se odnosi na pitanja javnog zdravlja.		Aktivno učešće KZJZ u poboljšanjima zakona, propisa i uredbi.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 13, 17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
17.1 S	KZJZ daje inicijativu za izradu novih zakona i propisa koji se odnose na javnozdravstvena pitanja i u vezi s tim aktivno komunicira s nadležnim ministarstvom zdravstva.		- Uvid u dokumentiranu inicijativu KZJZ za utvrđivanje novih zakona i propisa iz oblasti javnog zdravlja; Intervju sa direktorom i šefom službe za opće i pravne poslove/odgovornom osobom (pravnik).	
17.2 S	KZJZ utvrđuje zdravstvena pitanja koja nisu adekvatno riješena kroz zakonsku regulativu i o tome izvještava nadležno ministarstvo zdravstva i sve interesne skupine.	Kad god se radi o izmjenama i dopunama zakonske regulative koja se odnosi na javno zdravlje, KZJZ bi trebao aktivno učestvovati u tom radu.	- Uvid u dokumentiranu inicijativu KZJZ za izmjene i dopune zakona i propisa iz oblasti javnog zdravlja; - Uvid u aktivno učešće KZJZ u izmjenama i dopunama zakona.	

Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
18	KZJZ aktivno učestvuje u pronalaženju mogućnosti za primjenu zakona, propisa i uredbi koji se odnose na pitanja javnog zdravlja.		Primjena zakona, propisa i uredbi iz oblasti javnog zdravlja.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 13, 17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
18.1 S	KZJZ utvrđuje koja vladina i druga tijela imaju ulogu u primjeni zakona, propisa i uredbi i zalaže se za njihovu primjenu u praksi.		- Uvid u dokumentirane aktivnosti KZJZ za utvrđivanje nadležnosti i odgovornosti vladinih i drugih tijela u provedbi zakona i propisa iz oblasti javnog zdravlja; - Intervju sa direktorom i šefom službe za opće i pravne poslove/odgovornom osobom (pravnik).	
18.2 S	KZJZ sa svoje strane vodi evidenciju o evaluaciji primjene zakona, propisa i uredbi koji se odnose na pitanja javnog zdravlja.		- Uvid u evidenciju primjene zakona, propisa i uredbi koji se odnose na pitanja javnog zdravlja; - Intervju sa šefom službe za opće i pravne poslove/odgovornom osobom (pravnik).	
18.3 S	KZJZ informira i educira osobe i ustanove o značaju i svrsi zakona, propisa i uredbi koji se odnose na pitanja javnog zdravlja.		- Uvid u aktivnosti informiranje i edukacije o značaju i svrsi zakona, propisa i uredbi koji se odnose na pitanja javnog zdravlja; - Intervju sa direktorom i šefom službe za opće i pravne poslove/odgovornom osobom (pravnik).	

PREGLED SADRŽAJA STANDARDA

Da li stanovništva prima zdravstvenu zaštitu koju treba?

Poglavlje 6. Pristupačne, prihvatljive i dostupne zdravstvene usluge za populaciju kantona (standardi 19 – 20)

St	S kriteriji	A kriteriji	Σ
19	0	2	2
20	0	1	1
Σ	0	3	3

Ovo poglavlje obuhvata:

- analizu potreba populacije kantona za zdravstvenim uslugama koje se odnose na specifičnu prevenciju, liječenje i rehabilitaciju u okviru djelatnosti KZJZ;
- utvrđivanje obima zadovoljenih usluga;
- unapređenje partnerskih odnosa radi optimiziranja pristupa neophodnim zdravstvenim uslugama.

Poglavlje 6. Pristupačne, prihvatljive i dostupne zdravstvene usluge za populaciju kantona				
Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
19	KZJZ se zalaže za zdravstvene usluge koje su pristupačne, prihvatljive i dostupne za populaciju kantona.		Utvrđivanje potreba populacije za zdravstvenim uslugama.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 13, 17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
19.1 A	KZJZ analizira potrebe populacije u kantonu za zdravstvenim uslugama koje se odnose na specifičnu prevenciju, liječenje i rehabilitaciju u okviru svoje djelatnosti.	KZJZ posebno analizira provođenje preventivnih mjera u specifičnim dobnim skupinama.	- Uvid u evidenciju zdravstvenih potreba populacije u kantonu; - Intervju sa direktorom i šefovima službi/odgovornim osobama.	
19.2 A	KZJZ ocjenjuje do kojeg obima su zadovoljene zdravstvene usluge i o tome postoje analize i izvještaji.		- Uvid u analizu nivoa zadovoljenja potreba populacije za zdravstvenim uslugama; - Intervju sa direktorom i šefovima službi/odgovornim osobama.	
Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
20	KZJZ se zalaže za ostvarivanje integrirane zdravstvene zaštite u kojoj će put pacijenata kroz zadovoljenje zdravstvenim uslugama biti jasno definisan na nivou kantona.		Put pacijenata i integrirana zdravstvena zaštita.	
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
20.1 A	KZJZ podržava partnerske odnose i referalni sistem koji uključuju porodičnu medicinu, usluge javnog zdravstva, oralnog zdravlja, bolničke zaštite, socijalne i mentalne zaštite, da bi optimizirao pristupe neophodnim zdravstvenim uslugama i poboljšao put pacijenata kroz kantonalni zdravstveni sistem.		- Uvid u dokumentirane aktivnosti koji potvrđuju partnerske odnose sa svim značajnim akterima na nivou kantona radi unapređenja puta pacijenata kroz uvezane zdravstvene usluge; - Intervju sa direktorom i šefovima službi/odgovornim osobama.	

PREGLED SADRŽAJA STANDARDA

Da li je naše osoblje dobro informisano i u toku s najnovijim naučnim spoznajama u oblasti javnog zdravlja?

Poglavlje 7. Osiguranje kompetentnih ljudskih resursa za javno zdravlje (standardi 21 – 24)

St	S kriteriji	A kriteriji	Σ
21	3	0	3
22	1	2	3
23	2	0	2
24	2	2	4
Σ	8	4	12

Ovo poglavlje obuhvata:

- ocjenu radne snage radi zadovoljenja potreba za javnozdravstvenim uslugama;
- pridržavanje standarda za ljudske resurse u javnom zdravstvu, uključujući i proceduru za licenciranje, certificiranje i provjeru znanja i sposobnosti profesionalaca;
- usvajanje metoda i tehnika kontinuiranog poboljšanja kvaliteta i programa cjeloživotnog učenja za sve zaposlene u institucijama javnog zdravstva, uključujući i mogućnosti formalnog i neformalnog usavršavanja za rukovođenje ustanovama javnog zdravstva.

Poglavlje 7. Osiguranje kompetentnih ljudskih resursa za javno zdravlje

Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
21	KZJZ provodi ocjenu ljudskih resursa za „novo javno zdravlje“.		Standardi 21 – 24. Ocjena ljudskih resursa.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
21.1 S	KZJZ analizira i određuje potrebe za školskom spremom, znanjem, vještinama i potrebnom doobukom zaposlenih; te broj i sastav potrebnog osoblja za implementaciju strateškog plana KZJZ i ovih standarda.		- Uvid u sistematizaciju, strateški i godišnji plan KZJZ. - Intervju sa direktorom i šefovima službi/odgovornim osobama.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10). Odluka o standardnoj klasifikaciji djelatnosti FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 28/98). Kolektivni ugovor o pravima i obavezama poslodavaca i zaposlenika zdravstva na teritoriji FBiH, čl. 1,4. („Službene novine Federacije BiH“, broj 61/07).
21.2 S	Na temelju analize, KZJZ utvrđuje nedostajuće osoblje i poduzima odgovarajuće mjere.	Rezultati analize dostavljaju se nadležnom ministarstvu zdravstva i nadležnom zavodu zdravstvenog osiguranja.	- Uvid u sistematizaciju, strateški i godišnji plan KZJZ; - Intervju sa direktorom i šefom službe/odgovornom osobom za zajedničke poslove.	

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
21.3 S	KZJZ utvrđuje opravdanost zahtjeva za specijalizacijama i subspecijalizacijama zdravstvenih ustanova u javnom i privatnom sektoru za tekuću godinu na temelju zahtjeva koji ministarstvu kantona upućuju zdravstvene ustanove.	KZJZ vrši ocjenu i analizu zahtjeva i daje stručno mišljenje ministarstvu zdravstva kantona.	- Uvid u ocjenu i analizu zahtjeva za specijalizacijama i subspecijalizacijama i stručno mišljenje KZJZ; - Uvid u proceduru „Analiza zahtjeva za specijalizacijama i subspecijalizacijama zdravstvenih ustanova u javnom i privatnom sektoru“.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti čl., 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10). Standardi i normativi zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja u Federaciji Bosne i Hercegovine – Plava knjiga 2014. godine ("Službene novine Federacije BiH", broj 82/14). Pravilnik o specijalizacijama i subspecijalizacijama doktora medicine, doktora stomatologije i magistara farmacije. (Službene novine Federacije BiH“, broj 6/11)
Standard	Izjava	Uputstvo	Reference	
22	KZJZ podržava i podstiče cjeloživotno učenje kroz različite oblike edukacije i obuke zaposlenih.		Cjeloživotno učenje kroz kontinuiranu edukaciju, obuku i mentorstvo KZJZ planira, organizuje i provodi djelatnosti kontinuirane medicinske edukacije i kontinuiranog profesionalnog razvoja u sektoru zdravstva, te osiguranje kompetentnih ljudskih resursa.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
22.1 S	KZJZ identificira edukacijske potrebe i potrebe za obukom zaposlenika i omogućava profesionalno usavršavanje zaposlenih.	Edukacijske potrebe i potrebe za obukom zaposlenika ograničene su finansijskim sredstvima kojima raspolaže KZJZ.	- Uvid u strateški plan i godišnji plan edukacije; - Uvid u profesionalno usavršavanje tokom prethodne kalendarske godine; - Intervju sa direktorom i odgovornim osobama.	

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
22.2 A	KZJZ podstiče stalnu edukaciju i obuku osoblja kroz različite oblike stimulacije.		- Uvid u statut zavoda; - Uvid u pravilnik o unapređenju kvaliteta zavoda; - Intervju sa direktorom.	
22.3 A	KZJZ ostvaruje akademsku saradnju s kantonalnim i/ili federalnim školama zdravstvenog usmjerenja i profesionalnim komorama radi razmjene iskustava i učenja.		- Uvid u statut zavoda; - Uvid u pravilnik o unapređenju kvaliteta; - Uvid u dokumentiranu saradnju i/ili ugovore s akademskim institucijama; - Intervju sa direktorom i odgovornim osobama.	
Standard	Izjava	Uputstvo	Reference	
23	KZJZ razvio je opise poslova zaposlenika koji se odnose na implementaciju strateškog plana zavoda i ovih standarda.		Opisi poslova radne snage za javno zdravlje i ocjena izvršenja.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 17, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
23.1 S	Opisi poslova povezani su sa radnim izvršenjem i redovnom evaluacijom tog izvršenja.		- Uvid u pravilnik o sistematizaciji radnih mjesta, strateški i godišnji plan KZJZ; - Uvid u statut zavoda; - Uvid u pravilnik o unapređenju kvaliteta zavoda; - Intervju sa direktorom i šefovima službi/odgovornim osobama.	

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
23.2 S	Opisi poslova uvezani su s obavezom kontinuirane edukacije i cjeloživotnog učenja.	Poželjno je ovo uvezati i sa provođenjem kliničke revizije, odnosno internog audita.	- Uvid u strateški plan i godišnji plan edukacije; - Intervju sa direktorom i šefovima službi/odgovornim osobama.	
Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
24	Rukovodstvo ustanove javnog zdravstva i direktor pokazuju privrženost unapređenju zdravlja u zajednici kroz implementaciju strateškog plana i ovih standarda, te kroz različite oblike saradnje na nivou kantona.		Razvoj rukovodstva u javnom zdravstvu.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
24.1 S	Radi ispunjenja strateških ciljeva i ovih standarda/kriterija, KZJZ omogućuje svim rukovodnim osobama pristup formalnoj i neformalnoj edukaciji i obuci.	Ovo se posebno odnosi na postdiplomske studije iz zdravstvenog menadžmenta, unapređenja kvaliteta zdravstvene zaštite i socijalne medicine, ali ne isključuje i druge oblike i sadržaje edukacije i obuke.	- Uvid u strateški plan i godišnji plan edukacije; - Uvid u profesionalno usavršavanje tokom prethodne kalendarske godine; Intervju sa direktorom i odgovornim osobama.	

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
24.2 S	Rukovodstvo KZJZ promovira saradničke i liderske aktivnosti zaposlenih na svim nivoima (zajednička vizija, zajedničko odlučivanje) kroz komisije, mrežu, forume i druge oblike organizovanja u svrhu unapređenja zdravlja u zajednici.		- Uvid u statut zavoda; - Uvid u pravilnik o sistematizaciji radnih mjesta; - Uvid u pravilnik o unapređenju kvaliteta zavoda; - Intervju sa direktorom	
24.3 A	Rukovodstvo KZJZ postavlja na liderska mjesta one osobe koje svojim znanjem i/ili iskustvom mogu najviše doprinijeti uvidima u zdravlje u zajednici i njegovim unapređenjem.		- Uvid u statut zavoda; - Uvid u pravilnik o sistematizaciju radnih mjesta; - Intervju sa direktorom i šefovima službi/odgovornim osobama.	
24.4 A	KZJZ nastoji da profilira različite lidere u ovisnosti od javno-zdravstvenih prioriteta u kantonu.		- Uvid u statut zavoda; - Uvid u pravilnik o sistematizaciji radnih mjesta.	

PREGLED SADRŽAJA STANDARDA

Kakve su naše usluge? Da li dobro radimo? Koliko dobro to radimo?

Poglavlje 8. Evaluacija učinkovitosti, dostupnosti i kvaliteta populacionih zdravstvenih usluga (standardi 25 i 26)

St	S kriteriji	A kriteriji	Σ
25	5	0	5
26	0	4	4
Σ	5	4	9

Ovo poglavlje obuhvata:

- ocjenu pristupačnosti i kvaliteta pruženih usluga i učinkovitosti populacionih programa;
- pružanje informacija o alokaciji resursa i redizajnu programa.

Poglavlje 8. Evaluacija učinkovitosti, dostupnosti i kvaliteta populacionih zdravstvenih usluga				
Standard	Izjava	Uputstvo	Reference	
25	KZJZ redovno evaluira dostupnost, kvalitet i učinkovitost populacionih zdravstvenih usluga, kao što su imunizacije i prevencija povređivanja, te prati progres prema ostvarenju programskih ciljeva.	Standardi 25 i 26. Evaluacija učinkovitosti, dostupnosti i kvaliteta zdravstvenih usluga.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 17, 24, 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10). Jedinstvena metodologije kojom se bliže utvrđuju kriteriji i mjerila za zaključivanje ugovora između nadležnog zavoda zdravstvenog osiguranja i zdravstvene ustanove („Službene novine Federacije BiH“, broj 34/13).	
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
25.1 S	KZJZ definiše indikatore izvršenja na temelju kojih prati realizaciju ugovorenih programa namijenjenih populacionim grupama ili cijeloj populaciji kantona.		- Uvid u strateški i godišnji plan; - Uvid u indikatore izvršenja prema ugovorenim programima; Intervju sa direktorom i šefovima službi/odgovornim osobama.	Zakon o sistemu poboljšanja kvaliteta, sigurnosti i o akreditaciji u zdravstvu, čl. 9. („Službene novine Federacija BiH, br. 59/05).
25.2 S	KZJZ jednom godišnje evaluira zadovoljstvo korisnika populacionim uslugama i programima, koje pruža u okviru svoje djelatnosti, na reprezentativnim uzorcima ispitanika koje pruža u okviru svoje djelatnosti.		- Uvid u anketiranje korisnika populacionim uslugama; - Intervju sa šefom službe za socijalnu medicinu i statistiku (statističarem).	Zakon o sistemu poboljšanja kvaliteta, sigurnosti i o akreditaciji u zdravstvu, čl. 15 („Službene novine Federacija BiH, br. 59/05).

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
25.3 S	Na temelju evaluacije, KZJZ utvrđuje nedostatke u izvedbi populacionih usluga i programa, koje pruža u okviru svoje djelatnosti.		- Uvid u anketiranje korisnika populacionim uslugama i utvrđivanja nedostataka u izvedbi populacionih usluga i programa; - Intervju sa odgovornom osobom - Intervju sa direktorom i odgovornim osobama.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
25.4 S	Na temelju evaluacije i utvrđenih nedostataka, KZJZ planira i izvodi korektivne akcije radi unapređenja populacionih usluga i programa, koje pruža u okviru svoje djelatnosti.		- Uvid u analizu nedostataka pruženih populacionih usluga i izvedenih programa i poduzete korektivne aktivnosti; - Intervju sa odgovornom osobom.	
25.5 S	KZJZ saraduje s Agencijom za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu Federacije BiH (AKAZ) radi unapređenja razmjene podataka od obostranog interesa i metodologija ocjene kvaliteta u javnom zdravstvu.		- Uvid u oblike saradnje s AKAZ-om; - Intervju sa odgovornom osobom.	Zakon o sistemu poboljšanja kvaliteta, sigurnosti i o akreditaciji u zdravstvu, član 14. („Službene novine Federacija BiH, br. 59/05).

Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
26	KZJZ predvodi i koordinira cijeli sistem javnog zdravstva na kantonalnom nivou radi saradničke evaluacije procesa unapređenja zdravlja.		Evaluacija kantonalnih sistema javnog zdravstva.	
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
26.1 A	KZJZ ima listu svih aktera („mreža“) i aktivno saraduje sa svim institucijama i organizacijama u provedbi strateškog plana i ispunjenju standarda za javno zdravlje.		- Uvid u strateški i godišnji plan; - Uvid u listu saradničkih institucija i organizacija („mreža“) radi realizacije zacrtanih ciljeva; Intervju sa direktorom i odgovornim osobama.	
26.2 A	KZJZ na osnovu kriterija formuliranih od strane Federalnog ministarstva zdravstva, kantonalnog ministarstva zdravstva, Zavoda za javno zdravstvo FBiH te kantonalnog zavoda zdravstvenog osiguranja, ocjenjuje, prati i evaluira postavljene ciljeve u unapređenju zdravlja.		- Uvid u kriterije na temelju kojih se prati realizacija postavljenih ciljeva; - Intervju sa odgovornom osobom.	
26.3 A	Funkcionisanje kantonalnog sistema javnog zdravlja ocjenjuje se, prati i evaluira u odnosu na učinkovitost komunikacija, koordinaciju i veze između pojedinih institucija, organizacija i pojedinaca.	Kompletna evaluacija vrši se svake treće godine.	- Uvid u analizu učinkovitosti komunikacija, koordinaciju i uvezanost institucija i organizacija u mreži; - Uvid u valjanost evaluacije; - Intervju sa odgovornom osobom.	
26.4 A	Rezultati evaluacije koriste se radi unapređenja postojećih kantonalnih programa, uspostavljanja novih i preusmjeravanja resursa radi postizanja ciljeva.		- Uvid u unapređenje kantonalnog sistema javnog zdravlja (evaluacija programa, uvođenje novih programa, realokacija resursa); - Intervju sa odgovornom osobom.	

PREGLED SADRŽAJA STANDARDA

Da li učestvujemo u naučnim istraživanjima?

Poglavlje 9. Istraživanja novih pristupa i inovativnih rješenja za zdravstvene probleme u zajednici (standardi 27 – 29)

St	S kriteriji	A kriteriji	Σ
27	0	4	4
28	0	2	2
29	1	1	2
Σ	1	7	8

Ovo poglavlje obuhvata:

- raspon inovativnih rješenja za zdravstvene probleme, od praktičnih pitanja na terenu do unapređenja javnozdravstvene prakse i primjene rezultata istraživanja;
- uspostavljanje veza s akademskim institucijama i istraživačkim centrima;
- kapacitiranje za epidemiološke analize i analize zdravstvenih politika i istraživanja zdravstvenog sistema.

Poglavlje 9. Istraživanja novih pristupa i inovativnih rješenja za zdravstvene probleme u zajednici				
Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
27	KZJZ predvodi cijeli sistem javnog zdravstva na kantonalnom nivou radi saradničke evaluacije procesa unapređenja zdravlja.		Standardi 27 - 29 Promocija inovacija	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl. 17, 23,119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
27.1 A	KZJZ predvodi i koordinira rad na inovacijama radi jačanja prakse javnog zdravlja (promocija inovacija).		- Uvid u strateški i godišnji plan; Intervju sa direktorom i šefovima službi/odgovornim osobama.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl.119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10). Zakon o sistemu poboljšanja kvaliteta, sigurnosti i o akreditaciju u zdravstvu u Federaciji BiH „(Službene novine Federacije BiH“, br 59/05).
27.2 A	KZJZ podstiče osoblje da pronalazi nova rješenja za zdravstvena pitanja u zajednici, osiguravajući za te aktivnosti resurse (vrijeme, informacije, novac) i otvarajući mogućnosti za testiranje novih ideja radi provjere njihove izvodljivosti.	Treba definisati tzv. „zaštićeno vrijeme“ za osoblje koje radi na poboljšanju kvaliteta.	- Uvid u inovativna rješenja tokom prethodne kalendarske godine; - Intervju sa odgovornom osobom.	

Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
27.3 A	KZJZ kandidira određene teme i pitanja javnog zdravlja za naučna istraživanja, bilo unutar institucije, bilo u okviru akademskih institucija i istraživačkih centara.		- Uvid u kandidirane teme stručnih i naučnih istraživanja potekle iz KZJZ; - Intervju sa šefovima službi/odgovornom osobom.	
27.4 A	KZJZ istražuje, informira se i prati dobru praksu kao rezultat rada drugih agencija i organizacija na kantonalnom, federalnom i državnom nivou.		- Uvid u načine praćenja i informiranja rezultata drugih organizacija u oblasti javnog zdravlja; - Intervju sa odgovornom osobom.	

Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
28	KZJZ uspostavlja široke relacije s akademskim i istraživačkim institucijama radi implementacije zahtjeva iz strateškog plana i ovih standarda.		Saradnja s akademskim i istraživačkim institucijama	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl.119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10)
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
28.1 A	KZJZ saraduje s akademskim institucijama, školama javnog zdravlja, medicinskim, stomatološkim, farmaceutskim i sestrinskim fakultetima, bibliotekama, agencijama i organizacijama koje se bave okolišem, farmaceutskim kompanijama, udruženjima, profesionalnim komorama, privatnim sektorom i dr.	KZJZ ostvaruje akademsku saradnju s kantonalnim i/ili federalnim školama zdravstvenog usmjerenja radi razmjene iskustava i učenja.	- Uvid u strateški i godišnji plan; - Uvid u utvrđene sporazume i potpisane ugovore s akademskim i drugim institucijama i organizacijama; - Uvid u rezultate saradnje; - Intervju sa direktorom i odgovornim osobama.	
28.2 A	Saradnja se ostvaruje u rasponu od konsultacija i traženja savjeta do formalnog ili neformalnog pridruživanja.	Na temelju široke saradnje, KZJZ stvara pretpostavke za naučna istraživanja, kontinuiranu edukaciju i obuku svojih zaposlenika.	- Uvid u raspom saradnje, utvrđene sporazume i potpisane ugovore s akademskim i drugim institucijama, komorama i organizacijama; - Intervju sa odgovornom osobom.	

Standard	Izjava		Uputstvo	Reference
29	KZJZ inicira ili učestvuje u istraživanjima koja doprinose epidemiološkim analizama i analizama zdravstvenih politika te poboljšanju izvršenja zdravstvenih sistema.		Kapacitet KZJZ za učešće u istraživanjima iz oblasti epidemiologije, zdravstvenih politika i zdravstvenih sistema.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti, čl.119 („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10).
Kriterij	Izjava	Uputstvo	Dokazi za ocjenu	Reference
29.1 A	KZJZ planira resurse za naučno-istraživački rad.	Obuka osoblja, uvođenje informacijsko-komunikacijskih tehnologija, na primjer.	- Uvid u strateški i godišnji plan; - Intervju sa direktorom i odgovornim osobama.	
29.2 S	KZJZ diseminira rezultate istraživanja putem stručnih i naučnih časopisa i na Internetu.		- Uvid u rezultate istraživanja; - Intervju s odgovornim osobama.	

REFERENCE / PRAVNI OSNOV

- Milenijumski razvojni ciljevi UN
- Zdravlje za sve, WHO
- Zdravlje 21, WHO
- Javnozdravstvene strategije EU (2003-2008, 2008-2013).
- Strateški plan razvoja zdravstva u Federaciji BiH 2008-2018 (Federalno ministarstvo zdravstva- FMZ 2008),
- Strategija razvoja primarne zdravstvene zaštite u Federaciji BiH (FMZ 2008),
- Strategija za prevenciju, tretman i kontrolu malignih neoplazmi u Federaciji BiH 2012-2020 (FMZ 2011),
- Strategija za unapređenje seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava u Federaciji BiH 2010-2019 (FMZ 2011),
- Politika za unapređenje ishrane djece u Federaciji BiH (FMZ 2013),
- Politika i strategija za zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja u Federaciji BiH 2012-2020 (FMZ 2013)
- Politika kvaliteta i sigurnosti zdravstvene zaštite u Federaciji BiH (FMZ, 2003).
- CDC. National public health performance standards, Atlanta 2004
- Thielen L. Exploring public health experience with standards and accreditation, October 2004
- Local National Public Health Performance Standards, Atlanta, Georgia, 2010-2013
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/10)
- Pravilnik o načinu sprovođenja obavezne imunizacije, imunoprofilakse i hemoprofilakse protiv zaraznih bolesti te o osobama koje se podvrgavaju toj obavezi („Službene novine Federacije BiH“, br. 22/07)
- Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti („Službene novine Federacije BiH, br. 29/05)
- Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", br. 39/03, 22/06 i 43/10)
- Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti („Službene novine Federacije BiH, br. 29/05)
- Zakon o hrani („Službeni glasnik BiH“, br.50/04)
- Zakon o ograničenoj upotrebi duhanskih prerađevina sa izmjenama i dopunama („Službene novine Federacije BiH, br. 6/98. 35/98, 11/99)
- Zakon o sprečavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga (Sl. glasnik BiH 8-06)
- Zakon o upravljanju otpadom (Sl. novine Federacije BiH 33/03).
- Pravilnik o načinu obavljanja obavezna dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije („Službene novine F BiH“, br. 60/06)
- Zakon o općoj sigurnosti proizvoda („Sl. glasnik BiH“, br. 102-09).
- Zakon o vodama („Službene. novine Federacije BiH“, br. 70/06).
- Zakon o hrani („Službeni glasnik BiH“, br. 50/04).
- Zakon o zdravstvenom nadzoru životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe (Sl. list SR BiH 43-86, 18/90)
- Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 50/08)
- Pravilnik o dobroj laboratorijskoj praksi („Službene novine Federacije BiH“, br. 38/02)
- Zakon o pravima, odgovornostima i obavezama pacijenata ("Službene novine Federacije BiH“, Broj 01/02-360/10)

- Zakon o sistemu poboljšanja kvaliteta, sigurnosti i o akreditaciju u zdravstvu u Federaciji BiH „(Službene novine Federacije BiH“59/05)
- Standardi i normativi zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja u Federaciji Bosne i Hercegovine – Plava knjiga 2014. godine ("Službene novine Federacije BiH", broj 82/14).
- Jedinstvena metodologije kojom se bliže utvrđuju kriteriji i mjerila za zaključivanje ugovora između nadležnog zavoda zdravstvenog osiguranja i zdravstvene ustanove („Službene novine Federacije BiH“, broj 34/13).

DOKUMENTIRANE POLITIKE I PROCEDURE

- Politika i procedura za tačno i pravovremeno dostavljanje podataka od strane kantonalnih davalaca usluga (3.3)
- Politika i procedura koje osiguravaju uporedivost podataka iz javnih i privatnih ustanova (3.4)
- Politika i procedura za prikupljanje podataka iz zdravstvenih ustanova (4.3)
- Politika i procedura za prikupljanje, pohranjivanje, obilježavanje, transport i isporučivanje laboratorijskih uzoraka i za određivanje lanca postupanja s laboratorijskim uzorcima (7.4)
- Politiku i procedure za identifikaciju ključnih aktera za unapređenje populacionog zdravlja i kvaliteta života u zajednici (10.2)
- Politika javnog zdravlja (Standard 13)

LISTA SKRAĆENICA

- AKAZ – Agencija za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu u Federaciji BiH
- CDC – Centers for Disease Control and Prevention, Atlanta, US
- EU – Europska Unija
- KZJZ – Kantonalni zavod za javno zdravstvo
- UN – Ujedinjeni narodi
- SZO – Svjetska zdravstvena organizacija
- ZPPZ – Zdravstveni profil populacije u zajednici

Agencija za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu u FBiH

Dr Mustafe Pintola 1, 71000 Sarajevo, BiH,
tel. 387 33 771-870, fax. 387 33 771-880, akaz@akaz.ba, www.akaz.ba